

การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศษวัสดุในยุคนิวนอร์มัล สู่งานออกแบบสิ่งทอร่วมสมัย

WASTE UPCYCLING IN THE NEW NORMAL ERA INTO CONTEMPORARY TEXTILE DESIGN

ฐากร ถาวรโชติวงศ์¹, อรอุมา วิชัยกุล²

TAKORN TAVORNCHOTIVONG¹, ONUMA WICHAIKUL²

E-mail: takorn128@gmail.com, wichaikul_o@su.ac.th

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์ภาควิชาการออกแบบเครื่องประดับ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹ Doctorate Student of Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University; Thailand.

² Lecturer in the Department Of Jewelry Design, Decorative Arts, Silpakorn University; Thailand.

วันที่รับบทความ: 14 ก.พ. 2567 วันที่แก้ไขเสร็จ: 4 พ.ค. 2567 วันที่ตอบรับ: 5 พ.ค. 2567

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการกับเศษวัสดุที่เหลือจากกระบวนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมของประเทศไทย โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากหนังสือ บทความวิชาการ บทความจากนิตยสาร รวมไปถึงผลงานการออกแบบสร้างสรรค์จากนักออกแบบและศิลปินทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ผลการศึกษาทำให้ทราบว่าในปัจจุบันหลังจากกระบวนการผลิต จะมีการคัดแยกเศษวัสดุที่ได้จากการผลิตเก็บเอาไว้ เนื่องจากเศษวัสดุเหล่านั้นถือเป็นของใหม่ที่ยังไม่ผ่านการปนเปื้อนจากสิ่งสกปรก เศษวัสดุเหล่านั้นจึงกลายเป็นของมีค่าสำหรับนักออกแบบและศิลปินที่จะนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานต่อ โดยการต่อยอดด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เป็นการแก้ปัญหาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ต่างไปจากอดีตอย่างมาก นั่นคือจากการรีไซเคิล (Recycle) มาสู่การสร้างมูลค่าเพิ่ม (Upcycling) ในขณะเดียวกันสังคมในปัจจุบันได้ก้าวเข้าสู่รูปแบบการใช้ชีวิตที่เรียกว่าชีวิตปกติวิถีใหม่ ซึ่งส่งผลให้มีแนวโน้มและแนวความคิดในการใช้ชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิมเช่นกัน การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศษวัสดุในยุคชีวิตปกติวิถีใหม่ อาจจะนำไปสู่แนวทางการออกแบบที่แตกต่างและทำให้เกิดผลงานสร้างสรรค์ที่มีความร่วมสมัย

คำสำคัญ: การสร้างมูลค่าเพิ่ม, ชีวิตปกติวิถีใหม่, สิ่งทอร่วมสมัย

Abstract

The purpose of this academic article is to study manufacturing leftover management in Thailand. The studied information derived from books, academic articles, magazine articles, including creative designs by designers and artists, both domestic and international. This study found that the manufacturers would sort and keep the leftovers after the production process, as they were considered as fresh materials, without contamination. Thus, these leftovers have become valuable for the designers and artists to create their works by developing in a creative way. This solution of resource and environmental problems was completely different from the past; from recycling to upcycling. Also, our society has stepped up to the New Normal which also affected our tendency and thought. The leftover upcycling would lead to the distinct design guidelines and bring about the contemporary creative works.

Keywords: Upcycling, New normal, Contemporary Textile

บทนำ

ในทุกวันนี้เราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่ามนุษย์แข่งขันเพื่อช่วงชิงอำนาจความเป็นใหญ่กันด้วยระบบเศรษฐกิจ และระบบเศรษฐกิจของโลกอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้นำมาซึ่งความมั่งคั่งของนานาประเทศ ที่นำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้อย่างสิ้นเปลืองเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ที่หาจุดสิ้นสุดได้ยาก ส่งผลให้พื้นที่ที่เป็นส่วนผืนดินของโลกเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว จนก่อให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติกลายเป็นปัจจัยที่ย้อนกลับมาทำให้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมก้าวเข้ามาอยู่ในจุดเปราะบาง ช่องว่างแห่งความเหลื่อมล้ำในสังคมขยายกว้างมากขึ้น ผนวกเข้ากับการมาถึงของโรค COVID – 19 ก็ได้สร้างผลกระทบจากเศรษฐกิจดังกล่าวนี้เช่นกัน การพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกมิติจึงต้องปรับและเปลี่ยนแปลงให้เกิดความสมดุลด้วยการคำนึงถึงความยั่งยืนมากขึ้น ทำให้ในปัจจุบัน เหล่าผู้นำและนักวิชาการในประเทศต่างๆ ร่วมกันหาแนวทางใหม่ที่จะมาตอบรับกับสถานการณ์ในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดนโยบายโมเดลเศรษฐกิจ BCG และได้ผลักดันนโยบายนี้ให้เป็นวาระแห่งชาติที่ทุกหน่วยงานจำเป็นจะต้องบูรณาการสิ่งที่ตัวเองมีเข้ากับแนวทางใหม่ให้เกิดความสอดคล้องกับนโยบาย โดย BCG ย่อมาจาก ‘Bio-Circular-Green’ Economy หรือการผสมผสานของการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green) ซึ่งคำสำคัญสามคำนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ของการพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่ในเวลานี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำมาสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเชิง

ความยั่งยืน คือแนวทางการพัฒนาที่มนุษยชาติยุคปัจจุบันต้องยึดถือ เพื่อรักษาโลกที่น่าอยู่เพื่อคนรุ่นหลัง และตลอดไป เป็นประโยคใจความสำคัญของงาน Thailand Sustainability Expo ปี พ.ศ. 2563 ที่ถูกเขียนขึ้นโดย National Geographic Thailand ในทางนิเวศวิทยา ความยั่งยืนหมายถึงความสามารถในการคงทนหรือเป็นวิธีที่ระบบชีววิทยายังคงความหลากหลายและมีผลผลิตได้อย่างไม่จำกัด แต่ในทางมนุษยศาสตร์นั้น ความยั่งยืนหมายถึงการค้นหาแนวทางเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่มาพร้อมการนึกถึงอนาคตของโลกและคนรุ่นหลัง ทั้งในแง่มุมมองของทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรทางสังคม เพื่อให้โลกยังคงมีความสามารถในการใช้เพื่อการดำรงอยู่ได้ของทุกชีวิตบนโลกในอนาคต แต่ความยั่งยืนในมุมมองด้านการออกแบบและศิลปะได้ถูกองค์การสหประชาชาติให้ความหมายไว้เมื่อปี พ.ศ. 2530 ว่า การออกแบบที่ยั่งยืนเน้นถึงผลกำไรสามประการ คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบโต้ผลกระทบด้านลบของผลิตภัณฑ์ตลอดวงจรชีวิตด้วยปรัชญา cradle-to-grave ซึ่งใช้วัสดุและ

กระบวนการที่มีผลกระทบต่อ และคำนึงถึงการใช้พลังงาน สรุปลือคือการออกแบบที่ยั่งยืนมีจุดมุ่งหมายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของปัจจุบันโดยไม่ลดทอนความสามารถของคนรุ่นอนาคตในการตอบสนองความต้องการของตนเอง

การออกแบบเพื่อความยั่งยืนในปัจจุบันมีด้วยกันหลายบริบท เช่น การใช้วัสดุธรรมชาติในงานออกแบบ การออกแบบที่อ้างอิงบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือการออกแบบที่สร้างประโยชน์คุณภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ถึงแม้ว่าการออกแบบเพื่อความยั่งยืนจะมีด้วยกันหลากหลายบริบท แต่ความต้องการของผู้บริโภคนั้นยังคงเพิ่มขึ้นและไม่มีที่สิ้นสุด แนวทางการหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่จึงเป็นหนึ่งในแนวทางที่เกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนให้กระบวนการผลิตการใช้ทรัพยากรที่ต้องเกิดขึ้นใหม่

3Rs เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า สามารถช่วยลดปริมาณขยะให้น้อยลงได้จริง อันประกอบไปด้วยวิธีการลดการใช้ (Reduce) การนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ซึ่งการรีไซเคิลเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับกระบวนการผลิตในระบบอุตสาหกรรมที่สุด ด้วยวิธีการของกระบวนการที่ต้องพึ่งพาเครื่องจักรในการแปรรูปเศษวัสดุให้กลับมาเป็นวัสดุใหม่ได้อย่างรวดเร็วและสามารถผลิตได้ทีละจำนวนมาก ในทางกลับกันกระบวนการรีไซเคิล ก็ได้สร้างมลภาวะให้กับสิ่งแวดล้อมอย่างมาก อีกทั้งสิ่งของชิ้นใหม่ที่ได้จากการรีไซเคิลยังมีคุณภาพหรือมูลค่าที่ต่ำกว่าของเดิม การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศษวัสดุ หรือ การอัพไซเคิล จึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการนำเศษวัสดุที่เหลือจากกระบวนการผลิตกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งแนวทางนี้เป็นแนวทางที่นักออกแบบ และศิลปินผู้ผลิตผลงานสร้างสรรค์ นิยมเลือกใช้สำหรับนำมาสร้างผลงานที่ต้องการสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดความยั่งยืน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเครื่องจักรอุตสาหกรรม อีกทั้งยังได้ใช้สุนทรียศาสตร์และศิลปะในการสร้างคุณค่าให้กับผลงาน และช่วยส่งเสริมให้ผลงานนำไปสู่ความร่วมมือด้วยการใช้หลักการหรือแนวความคิดที่มีการพูดถึงและนิยมกันในเวลาปัจจุบัน

การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศษวัสดุ (Upcycling)

การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศษวัสดุ มีหลากหลายวิธีการด้วยกัน โดยเริ่มต้นจากการมองเห็นคุณค่าและความงามของวัสดุนั้นๆ การรีไซเคิล (Recycle) เป็นหนึ่งในวิธีการสร้างมูลค่าเพิ่มรูปแบบหนึ่ง ที่ใช้พลังงานทั้งความร้อนและไฟฟ้าเข้ามาแปรรูปเปลี่ยนสภาพวัสดุให้กลับมาใช้ใหม่ได้อีกครั้งหนึ่ง ในช่วงเริ่มต้นของการตระหนักถึงการรักษาสิ่งแวดล้อม กระบวนการรีไซเคิล กลายมาเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศษวัสดุ แต่

เมื่อเวลาผ่านไปได้เกิดข้อโต้แย้งในหมู่นักวิชาการถึงแก่นแท้ของการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศษวัสดุ เนื่องจากในการแปรรูปเศษวัสดุภายใต้กระบวนการรีไซเคิลนั้น ใช้พลังงานจำนวนมาก และวัสดุที่นำมาแปรรูปนั้นกลับไม่ได้มีคุณภาพเทียบเท่ากับสิ่งที่วัสดุเคยเป็น อุตสาหกรรมจึงเริ่มเปลี่ยนกระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มให้เศษวัสดุ จากการรีไซเคิล มาเป็นการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และต้นทุนทางด้านการผลิตในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด หรือที่เราเรียกกันว่า การอัปไซคลิง (Upcycling)

ในปัจจุบัน การอัปไซคลิง หรือ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศษวัสดุที่ได้จากกระบวนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม ถูกพูดถึงและนำไปปฏิบัติในวงกว้างทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยเองก็ได้มีการนำแนวคิดนี้ไปใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมและการออกแบบผลงานศิลปะต่างๆ เนื่องจากทางภาครัฐมีแผนยุทธศาสตร์และนโยบาย ในการลดปริมาณขยะ ด้วยวิธีการที่ถูกอ้างอิงมาจาก เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) กล่าวคือ เศษวัสดุที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต ไม่ถือเป็นขยะ เพราะยังไม่ได้ถูกใช้งานจนเกิดการปนเปื้อน ควรส่งเสริมให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์กับเศษวัสดุเหล่านั้นกลับมาสู่กระบวนการผลิตใหม่ เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่และใช้วัสดุต้นทางให้เกิดประโยชน์สูงสุด อันนำไปสู่การต่อยอดทางเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ ที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการขับเคลื่อน เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยใช้ต้นทุนให้น้อยที่สุดหรือไม่ต้องเสาะแสวงหาจากแดนไกล สู่การใช้กระบวนการคิดและศิลปะนำทางสู่ผลงานที่มีค่า และตอบรับกับภูมิประเทศและสภาพการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน

ความแตกต่างระหว่างการ รีไซเคิล (Recycle) และ อัปไซคลิง (Upcycling)

การอัปไซคลิง (Upcycling) คือ การใช้วัสดุจากผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ถูกใช้งานแล้ว หรือเหลือจากกระบวนการผลิต มาสร้างสรรค์เป็นสิ่งใหม่ เป็นการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ โดยไม่ทำให้คุณภาพและส่วนประกอบของวัสดุลดลงเพื่อการใช้งานครั้งต่อไป เมื่อผ่านการอัปไซคลิง ผลิตภัณฑ์ที่ได้จะไม่ใช้ผลิตภัณฑ์เดียวกันกับต้นทาง ยกตัวอย่างเช่น เสื้อยืดเก่าสามารถนำมาตัดให้เป็นเส้นผ้ายืดขนาดเล็กแล้วนำไปถักหรือทอต่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่จำพวกพรมเช็ดเท้า เปล เป็นการขยายระยะเวลาการใช้เสื้อยืดในรูปแบบที่แตกต่างออกไปจากเดิม เพราะหากเป็นการรีไซเคิล เสื้อยืดเก่าจะถูกเปลี่ยนกลับไปเป็นผ้าสำหรับใช้ผลิตเสื้อยืดได้อีกครั้ง โดยการนำเสื้อยืดเก่าไปปั่นด้วยเครื่องจักรให้กลายเป็นเส้นใยขนาดเล็ก แล้วนำไปปั่นเกลียวให้กลายเป็นเส้นใยที่มีขนาดเหมาะสมสำหรับการนำไปถักหรือทอด้วยเครื่องจักรอุตสาหกรรมได้ เพื่อที่จะกลายเป็นผ้าแล้วนำไปตัดเย็บให้กลายเป็นเสื้ออีกครั้งหนึ่ง

หากกล่าวให้เห็นภาพชัดเจนขึ้นคือ การรีไซเคิล ต้องอาศัยการแปรสภาพ ซึ่งส่วนใหญ่จะทำการหลอม หรือสลายให้สิ่งของเดิมกลับไปสู่การเป็นวัสดุซึ่งต้องใช้พลังงาน หรือใช้สารเคมีในกระบวนการแปรสภาพ ทำให้สิ้นเปลืองพลังงานมากขึ้นและของที่ได้มีคุณภาพและมูลค่าต่ำกว่าเดิม ส่วนการอัพไซคลิง คือการนำเศษวัสดุที่เหลือจากกระบวนการผลิตไปใช้สร้างสรรค์เป็นผลงานต่อโดยตรง แต่ทั้งการอัพไซคลิง และการรีไซเคิล ล้วนเป็นการช่วยชุบชีวิตและยืดอายุของสิ่งของเหลือใช้ ไม่ให้กลายเป็นขยะโดยปราศจากการใช้งานอย่างคุ้มค่าและยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ต่อไป ทั้งนี้นักออกแบบและศิลปินสามารถเลือกกระบวนการในการผลิตผลงานให้เหมาะสมกับแนวทางของตนเองได้โดยยังคงหลักแนวความคิดการออกแบบอย่างยั่งยืน

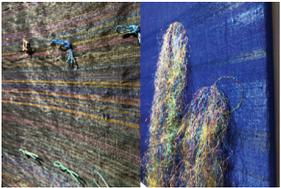
ตัวอย่างการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศษวัสดุหรือการอัพไซคลิง

เพื่อให้เห็นตัวอย่างและทิศทางการนำเศษวัสดุไปใช้สร้างมูลค่าเพิ่มเชิงการออกแบบและการสร้างสรรค์มากขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาผลงานการออกแบบจากศิลปินและนักออกแบบทั้งภายในประเทศและต่างประเทศโดยศึกษาจากแนวคิดของการสร้างสรรค์ผลงานที่หลากหลายรวมถึงกระบวนการที่แตกต่างกันออกไปซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงศักยภาพการใช้วัสดุในรูปแบบต่างๆที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลผลงานที่ใช้แนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศษวัสดุหรือการอัพไซคลิง

ผลงานและศิลปิน /นักออกแบบ	แนวคิดของผลงาน	ข้อค้นพบที่เกิดจากการวิเคราะห์ผลงาน
การออกแบบและสร้างสรรค์ของ คุณ ปิ่น-ศรุตฯ เกียรติภาคภูมิ ที่มา : https://readthecloud.co/saruta-kiatpark-poom/	คุณ ปิ่น ศรุตฯ คือเจ้าของแบรนด์ PiN ธุรกิจผลิตงานศิลปะประดับตกแต่งที่ทำจากโลหะเหลือใช้จากโรงงานอุตสาหกรรม มีแนวคิดในการชุบชีวิตให้เศษโลหะที่เหลือจากกระบวนการผลิตในโรงงานของครอบครัว คุณปิ่นทำธุรกิจโรงงานผลิตอุปกรณ์จากเหล็ก ลูกล้อ บานเลื่อน บานสวิง และอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ต่างๆ ทำให้เกิดเศษเหล็กเหลือใช้ซึ่งเป็นจำนวนมาก จึงได้นำเศษเหล็กเหล่านั้น มาทดลองตัด ตัด พับ บิด	รูปแบบ: การขึ้นรูปด้วยการพับ บิด ตัด โลหะ วิธีการ: ใช้ศักยภาพของเครื่องจักรภายในโรงงานของตนเองเท่านั้นในการแสดงศักยภาพของเศษวัสดุ วัสดุ: เศษโลหะ การใช้งาน: ประดับตกแต่งอาคาร และเฟอร์นิเจอร์ประดับตกแต่ง

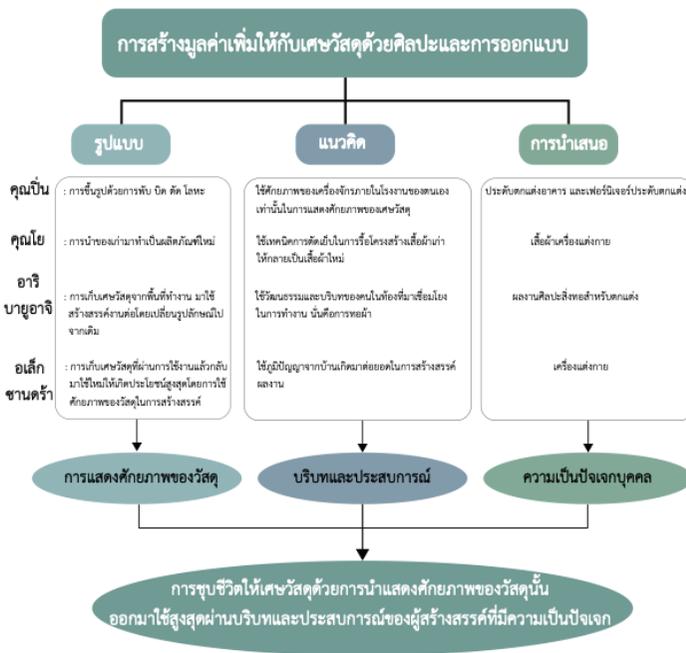
ตารางที่ 1 (ต่อ)

ผลงานและศิลปิน /นักออกแบบ	แนวคิดของผลงาน	ข้อค้นพบที่เกิดจากการวิเคราะห์ผลงาน
	โดยใช้เครื่องจักรภายในโรงงานของตนเอง เพื่อศึกษารูปทรงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น	
ผลงานการออกแบบของคุณ โย - ทรงวุฒิ ทองทั่ว ที่มา : https://www.gqthailand.com/views/article/renim-project-interview	‘โย-ทรงวุฒิ ทองทั่ว’ คือผู้ก่อตั้งแบรนด์แฟชั่นยีนส์ที่เน้นถึงหลักความยั่งยืน “Renim Project” ตั้งแต่ปี 2018 จากการชูปชีวิตผ้า ยีนส์เก่าและเสื้อผ้าเก่าที่ผลิตจากยีนส์ ด้วยวิธี upcycling จนเกิดเป็นสินค้าชิ้นใหม่ที่มีสไตล์โมเดิร์น ผสมผสานงานฝีมือของไทย โดยในทุกคอลเล็กชั่นของคุณโยจะนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยในแง่มุมต่างๆ ให้ตระหนักถึงผลกระทบจากปัญหาโลกร้อน	รูปแบบ : การนำของเก่ามาทำเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ วิธีการ : ใช้เทคนิคการตัดเย็บในการรีไซเคิลสร้างเสื้อผ้าเก่าให้กลายเป็นเสื้อผ้าใหม่ วัสดุ : เศษผ้ายีนส์เก่า การใช้งาน : เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย
ผลงานการออกแบบของศิลปิน อารี บายูอาจิ ที่มา : แฟ้มภาพของผู้วิจัย ถ่ายที่ Weaving the ocean exhibition ณ Warin lab gallery	อารี บายูอาจิ ศิลปินชาว อินโดนีเซีย ที่เดินทางไปบาหลี ก่อนจะเกิดเหตุการณ์แพร่ระบาดของโรค covid - 19 ครั้งใหญ่ ทำให้เขาต้องติดอยู่บนเกาะบาหลี เนื่องจากไม่สามารถเดินทางกลับบ้านได้ ตัวศิลปินเองใช้เวลาอยู่ในพื้นที่ถึง 1 ปีเต็ม เพื่อทำความเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยสร้างผลงานประเภทสิ่งทอ ร่วมกับช่างฝีมือทอผ้าท้องถิ่นในบาหลี และตัวศิลปินเองสร้างผลงานจากเศษวัสดุที่พบได้ที่ชายหาด ซึ่งถือเป็นการสร้างงานแบบ upcycling ในขั้นพื้นฐานได้อย่างดี	รูปแบบ: การเก็บเศษวัสดุจากพื้นที่ทำงาน มาใช้สร้างสรรค์งานต่อโดยเปลี่ยนรูปลักษณะไปจากเดิม วิธีการ : ใช้วัฒนธรรมและบริบทของคนในท้องถิ่นมาเชื่อมโยงในการทำงาน นั่นคือการทอผ้า วัสดุ: เศษเชือก แห อวน การใช้งาน: ผลงานศิลปะสิ่งทอสำหรับตกแต่ง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ผลงานและศิลปิน /นักออกแบบ	แนวคิดของผลงาน	ข้อค้นพบที่เกิดจากการวิเคราะห์ผลงาน
ผลงานการออกแบบของ อเล็กซานดรา ซิปา ที่มา : https://www.designboom.com/design/alexandra-sipa-romanian-camouflage-electrical-wired-dresses-07-14-2020/	อเล็กซานดรา ซิปา (Alexandra Sipa) คือ นักออกแบบแฟชั่นชาวโรมาเนียได้ค้นพบวิธีการนำสายไฟที่ถูกใช้งานแล้วกลับมาใช้งานในรูปแบบใหม่ โดยทำให้กลายเป็นเครื่องแต่งกายแรงบันดาลใจของเธอเริ่มต้นจากการเห็นหูฟังที่ไม่สามารถใช้งานได้แล้วของเธอ ทำให้เธอระลึกย้อนขึ้นได้ว่าคุณยายของเธอเคยสอนให้เธอรู้จักกับการถักโครเชต์ให้กลายเป็นลายลูกไม้ จนกลายเป็นผลงานชุดโรมาเนียน คามูแฟลจ (romanian camouflage)	รูปแบบ: การเก็บเศษวัสดุที่ผ่านการใช้งานแล้วกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยการใช้ศักยภาพของวัสดุในการสร้างสรรค์ วิธีการ: ใช้ภูมิปัญญาจากบ้านเกิดมาต่อยอดในการสร้างสรรค์ผลงาน วัสดุ: เศษสายไฟ การใช้งาน: เครื่องแต่งกาย

จะเห็นได้ว่าการนำเศษวัสดุมาสร้างมูลค่าเพิ่มหรือการอัพไซเคิลนั้น สามารถทำได้หลากหลายวิธี แต่ละวิธีล้วนขึ้นอยู่กับบริบท และศักยภาพของนักออกแบบหรือศิลปินแต่ละคนที่จะสามารถสร้างสรรค์ผลงานผ่านแนวคิดออกมาได้ จากการวิเคราะห์ผลงานส่วนหนึ่งนั้นทำให้เห็นว่าศิลปินหรือนักออกแบบส่วนใหญ่ไม่ได้มองเศษวัสดุเป็นขยะที่ต้องนำไปแปรรูปด้วยเครื่องจักร แต่ล้วนมองเศษวัสดุเป็นวัสดุใหม่สำหรับการสร้างงานรูปแบบหนึ่ง โดยมีโจทย์ที่ต้องแก้ปัญหาติดมาพร้อมกับเศษวัสดุนั้นด้วย เพื่อให้เห็นแนวทางของการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศษวัสดุผ่านงานศิลปะและการออกแบบชัดเจนขึ้น จึงสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นภาพแผนผังดังนี้

ภาพที่ 1 แผนภาพการวิเคราะห์ข้อมูลการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศษวัสดุด้วยศิลปะและการออกแบบ

กล่าวโดยสรุปคือ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศษวัสดุด้วยศิลปะและการออกแบบนั้นคือการชูปชีวิตเศษวัสดุโดยการนำมาสร้างสรรค์ด้วยวิธีการที่สามารถแสดงออกถึงศักยภาพของวัสดุได้อย่างชัดเจนผ่านบริบทและประสบการณ์ส่วนตัวของผู้สร้างสรรค์ ที่จะนำมาซึ่งความเป็นปัจเจกบุคคล โดยความเป็นปัจเจกนี้จะส่งผลในด้านสุนทรียศาสตร์ที่จะทำให้งานแต่ละชิ้นมีความโดดเด่นที่แตกต่างกันออกไป

รูปแบบ: คือการแสดงศักยภาพของวัสดุ ด้วยกรรมวิธีต่างๆที่จะนำมาซึ่งสิ่งที่จะก่อให้เกิดความงาม ซึ่งวัสดุแต่ละชนิดก็มี ความสามารถในการแสดงศักยภาพที่แตกต่างกันไปเช่น ความแข็ง/อ่อน การคงรูป การคืนตัว การสะท้อน

แนวคิด : คือสิ่งที่เกิดขึ้นจากตัวผู้สร้างสรรค์งาน ส่วนใหญ่มักมาจากความชื่นชอบหรือประสบการณ์ส่วนตัวที่ก่อกำเนิดขึ้นในใจ

การนำเสนอ : คือวิธีการถ่ายทอดแนวคิดอันเป็นนามธรรมให้กลายเป็นรูปธรรมด้วยกระบวนการที่ค้นของผู้สร้างสรรค์งาน

ชีวิตปกติวิถีใหม่ นีวนอร์มัล (New Normal)

ในช่วงระยะเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมา คำว่า New Normal หรือแปลเป็นภาษาไทยว่า ชีวิตปกติวิถีใหม่ เข้ามามีบทบาทกับการใช้ชีวิตของคนในสังคมโลกอย่างมาก เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในหลายด้านของมนุษย์ให้เปลี่ยนไปจากเดิม บางสิ่งยังสามารถทำได้ เป็นปกติ บางสิ่งมีข้อจำกัดที่มากขึ้น หลายคนคิดว่าคำนี้เป็นคำศัพท์ที่ถูกบัญญัติขึ้นมาใหม่ เพื่อเอาไว้ใช้กับสถานการณ์ดังกล่าว ถึงแม้ว่าราชบัณฑิตยสภา จะบัญญัติศัพท์คำว่า New normal อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 14 พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมา แต่แท้จริงแล้วคำว่า New normal ถูกใช้อย่างเป็นทางการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 และไม่ได้เกิดขึ้นจากสาเหตุในวงการแพทย์ หากแต่เกิดขึ้นจากสาเหตุในวงการเศรษฐศาสตร์ โดยนายเสมอ นิ่มเงิน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านวิชาการประชาสัมพันธ์ ได้ให้ข้อมูลไว้ในเว็บไซต์ของกรมประชาสัมพันธ์ ว่า หลังเกิดวิกฤติทางการเงินในสหรัฐฯ โดย Bill Gross นักลงทุนในตราสารหนี้ชื่อดัง กล่าวถึงภาวะเศรษฐกิจโลกที่มีอัตราการเติบโตชะลอตัวลง ควบคู่ไปกับอัตราการว่างงานที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งความผันผวนทางเศรษฐกิจจะไม่ได้เป็นไปตามเดิมแบบที่ผ่านมา เนื่องจากปัจจัยต่างๆ ที่เป็นตัวกำหนดการเติบโตทางเศรษฐกิจมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปหรือส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในลักษณะที่แตกต่างจากในอดีต

ราชบัณฑิตยสภา ได้บัญญัติศัพท์ “New Normal” โดยคณะกรรมการบัญญัติศัพท์นิเทศศาสตร์ราชบัณฑิตยสภา อธิบายความหมายของคำนี้เอาไว้ว่า New Normal แปลว่า ความปกติใหม่, ฐานวิถีชีวิตใหม่ หมายถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องมาจากมีบางสิ่งมากระทบ จนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย โดยกรรมการบัญญัติศัพท์ราชบัณฑิตย-สภาได้ให้ความเห็นว่าคำจำกัดความของคำว่า New normal เป็นพลวัตและคำนี้มีการใช้ในหลายบริบท ไม่ใช่เฉพาะในทางธุรกิจหรือวิถีชีวิตเท่านั้น จึงเป็นการยากที่จะหาคำที่มีความหมายเป็นกลาง และนำมาใช้ได้กับในทุกบริบท จึงมีข้อสรุปพร้อมกันว่า ควรจะเขียนคำนี้ทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “นีวนอร์มัล” จะสื่อความหมายได้ดีกว่า

1. ตัวอย่างแนวความคิดการใช้ชีวิต ที่นำไปสู่ชีวิตปกติวิถีใหม่ นีวนอร์มัล และ งานศิลปะและการออกแบบ

หลังจากที่โลกต้องเผชิญกับโรคระบาด COVID-19 มาเป็นระยะเวลาเกือบ 3 ปี ทำให้การใช้ชีวิต การทำงานหลายๆ อย่าง เปลี่ยนแปลงไปจนนำเข้าสู่การใช้ชีวิตวิถีใหม่

และเรายังจะได้รับรู้ข้อมูลจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับหลักปรัชญา แนวทางการใช้ชีวิตให้มีความสุขจากประเทศต่างๆ ซึ่งสามารถนำมาเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้กับสถานการณ์การใช้ชีวิตวิถีใหม่ได้ จึงได้ทำการศึกษานโยบายการใช้ชีวิตที่สามารถนำไปสู่ชีวิตวิถีใหม่ และตัวอย่างการใช้แนวคิด New Normal ในการสร้างสรรค์งานออกแบบและงานศิลปะ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ให้ได้หลักการสำคัญที่สามารถบ่งบอกถึงแนวทางงานออกแบบในยุคชีวิตปกติวิถีใหม่ นิวนอร์มัล ในหนังสือเจาะเทรนด์โลก 2023 โดยศูนย์สร้างสรรค์การออกแบบ (TCDC) ได้กล่าวถึงข้อมูลเกี่ยวกับผู้ผลิต และผู้บริโภคไว้ว่า “สถานะที่วันนี้นั้นดีกว่าเมื่อวาน” คือนิยามแห่งปี พ.ศ. 2566 ปีที่จะเน้นเรื่องการลงทุนเพื่อตอบโจทย์ความต้องการใหม่ การสร้างช่วงเวลาและพื้นที่แห่งความหวัง รวมทั้งการคิดค้นวิธีการแก้ปัญหา ร่วมกันสำหรับอนาคต เพราะโอกาสนั้นเกิดจากอุปสรรค เราจึงจำเป็นต้องคว้าช่วงเวลาที่จะได้สร้างประตูปานใหม่

2. ทิศทางการนำไปใช้ในชีวิต : การเริ่มต้นทำสิ่งใหม่ๆ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หลังจากสิ่งเดิมถูกทำลายลง

เว็บไซต์ WGSN : กล่าวถึงการใช้ชีวิตด้วยแนวคิดแบบโรแมนติก (Romantic) ซึ่งเป็นแนวคิดของชาวตะวันตกในช่วงปี 1800 เป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของอารมณ์และเสรีภาพ ท่ามกลางบรรยากาศที่ผู้คนพยายามทำตัวออกห่างความโหดเหี้ยมของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวกำลังจะกลับมาในยุคนี้ โดยมีพฤติกรรมที่แตกต่างออกไปด้วยการใช้ชีวิตในอุดมคติ ที่รวมไปถึงคุณค่าของชีวิต ธรรมชาติและชุมชน กลุ่มประชากรชาวเอเชียในเจนเนอเรชันมิลเลนเนียล จึงมีความสนใจที่จะย้ายไปใช้ชีวิตในพื้นที่ชนบทมากขึ้น (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน), 2565: 108)

3. ทิศทางการนำไปใช้ในชีวิต : การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติ

องค์กร Nork Friluftsliv : ใจความสำคัญว่าด้วยเรื่องการออกไปใช้ชีวิตกลางแจ้ง ซึ่งองค์กร Nork Friluftsliv ตัวแทนกลุ่มกิจกรรมกลางแจ้ง ก็ได้ย้ำให้เห็นว่า Friluftsliv เป็นมากกว่าเรื่องของกิจกรรม แต่คือ “วิถีชีวิต” และไม่ใช่เพียงกีฬาฮาร์ตคอร์หรือการเป็นนักสำรวจเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงกิจกรรมกลางแจ้ง ตั้งแต่เดินเล่น นั่งปิกนิก ปั่นจักรยาน จูงสุนัขในสวน หรือการปีนผา โดยสรุปแล้ว Friluftsliv คือวิถีชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานด้านจิตใจ เทคนิคการดูแลตนเอง และการกระตุ้นให้มนุษย์เชื่อมต่อกับธรรมชาติ เพื่อสามารถซึมซับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน), 2564: 216)

4. ทิศทางการนำไปใช้ในชีวิต : การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีเชื่อมโยงกับธรรมชาติ

หลักปรัชญาจากสัญชาติเนเธอร์แลนด์: ปรัชญาจากสัญชาติเนเธอร์แลนด์ ที่เกิดขึ้นเพื่อเข้ามาคลายภาวะหมดไฟจากการทำงานและเพื่อต่อสู้กับภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอยให้กับคนในยุคหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 แนวคิดนิคเซน ได้มอบแนวทางการใช้ชีวิตใหม่ให้กับผู้คนรุ่นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการไปเดินเล่นเที่ยวชมธรรมชาติ การปั่นจักรยาน ปลูกต้นไม้ ตั้งแคมป์ หรือเดินป่า ซึ่งนับเป็นกิจกรรมที่ช่วยผ่อนคลายความคิด และเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถใช้เวลาไปกับการไม่คิดอะไรเลยในช่วงขณะหนึ่ง (Thailand Creative & Design Center, 2563)

5. ทิศทางการนำไปใช้ในชีวิต : การได้ใช้เวลาไปกับสิ่งที่ตนเองเฝ้ารอ เพื่อทดแทนเวลาที่สูญเสียบไป

ปรัชญาแนวการใช้ชีวิตให้มีความสุขของชาวเดนมาร์ก: ปรัชญาแนวการให้ข้อคิดในการใช้ชีวิตให้มีความสุขของชาวเดนมาร์ก “ฮุกกะ” ในภาษาสวีเดนมีความหมายว่า “ความเป็นอยู่ที่ดี” และเปรียบเทียบกับฮุกกะเป็นความ Cozy สบายๆในการใช้ชีวิต ชาวเดนมาร์กหันมาใช้คำว่าฮุกกะกันอย่างแพร่หลายในชีวิตประจำวัน โดยฮุกกะ มีหลักการปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่ 6 ข้อ นั่นคือ

5.1 สร้างบรรยากาศให้รู้สึกสบาย ผ่อนคลาย โดยนำธรรมชาติเข้ามาอยู่แวดล้อม เช่น ไม้ กิ่งไม้ โต๊ะไม้

5.2 มีเครื่องมือในการสร้างความสุนทรีย์ เช่น เทียนหอม ซ็อกโกแลต ชาสมุนไพร ไดอารี่ หรืออัลบั้มภาพ

5.3 ลงมือทำหัตถกรรม งานฝีมือ เช่น การถักไหมพรม วาดรูป

5.4 กินอาหารฮุกกะ คือ อาหารที่ได้ร่วมมือทำด้วยกัน โดยเฉพาะอาหารที่พิถีพิถัน ใช้เวลาทำนาน ถือว่าเป็น ช่วงเวลาแห่งความสุขที่ได้ร่วมกันทำ ทำให้เชื่อมโยงถึงความทรงจำและประสบการณ์ที่ดี เช่น อาหารแบบ slow food อย่างสตูที่เคี้ยวนานๆ หรือขนมอบ

5.5 ทำกิจกรรมร่วมกับคนในครอบครัวหรือคนที่คุณรัก ‘ความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ’ นับเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักของฮุกกะ

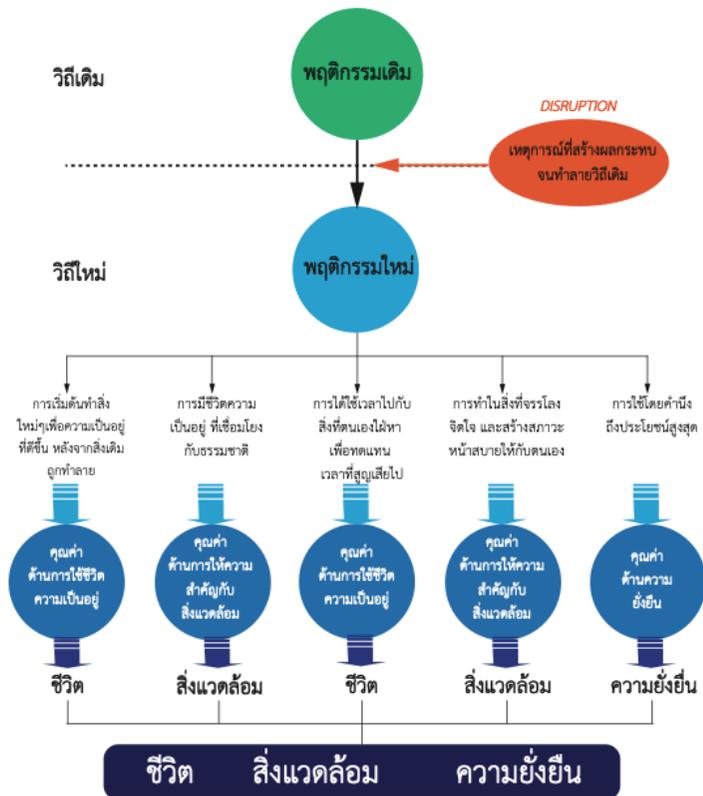
5.6 รู้สึกดีได้กับเรื่องเล็กน้อยที่เกิดขึ้น เช่น ออกไปเดินเล่นในวันที่สดใส การจับเครื่องดื่มด้วยโปรด การดูหนังหรือฟังเพลงที่ชอบ (ประอรพิต กัษสุวรรณ, 2565)

6. ทิศทางการนำไปใช้ในชีวิต : การทำในสิ่งที่จริงจังใจ และสร้างสภาวะหน้าสบายให้กับตนเอง

ปรัชญาในการดำเนินชีวิตของคนญี่ปุ่น : ปรัชญาในการดำเนินชีวิตของคนญี่ปุ่นที่ว่าด้วยแนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความหมาย คือ จุดมุ่งหมายของชีวิต หรือเหตุผลของการมีชีวิตอยู่โดยการเห็นคุณค่าที่แท้จริงและสิ่งดีๆ ในตัวเองพึงพอใจกับชีวิตที่เรียบง่ายและสิ่งที่มีอยู่แล้ว หลักการของอิกิไก คือการตอบคำถาม 4 ข้อพื้นฐาน เพื่อตอบคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ในแต่ละวัน มีดังต่อไปนี้ 1) อะไรคือสิ่งที่เรารัก 2) อะไรคือสิ่งที่เราทำได้ดี 3) สิ่งที่ทำให้เกิดรายได้ 4) สิ่งที่สังคมต้องการ (เคน โมจิ, 2561)

7. ทิศทางการนำไปใช้ในชีวิต : การใช้โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุด

หลังจากที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดการใช้ชีวิตที่สามารถนำไปสู่ชีวิตวิถีใหม่ จนได้ทิศทางในการนำแนวปฏิบัติไปใช้ในการดำเนินชีวิตในอนาคต ผู้วิจัยจึงนำทิศทางนั้นมาคลี่คลายให้เหลือแค่คำคัญที่จะบ่งบอกถึงแนวทางการออกแบบในยุคชีวิตปกติวิถีใหม่ นิวอร์มัล

ภาพที่ 2 แสดงแผนผังการวิเคราะห์ทิศทางการนำไปใช้ของชีวิตปกติวิถีใหม่

เมื่อผู้เขียนได้คำสำคัญจากการวิเคราะห์ทิศทางในการใช้ชีวิตปกติวิถีใหม่แล้ว ในลำดับถัดไปจะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการใช้แนวคิด ชีวิตปกติวิถีใหม่ New Normal ในการสร้างสรรค์งานออกแบบ และงานศิลปะ เพื่อให้ได้หลักการสำคัญที่จะนำไปผนวกเข้ากับทิศทางการนำไปใช้ของชีวิตปกติวิถีใหม่ จนกลายเป็นแนวทางทฤษฎีใหม่ที่จะนำไปใช้ในการประยุกต์แนวคิดชีวิตปกติวิถีใหม่สู่งานออกแบบสิ่งทอร่วมสมัย

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้แนวคิด ชีวิตปกติวิถีใหม่ ในการสร้างสรรค์งานศิลปะและการออกแบบ

ผลงานศิลปิน	แนวคิดการสร้างสรรค์ผลงาน	รูปแบบในการสื่อสารผลงาน
ภาพผลงาน Meadow โดย Lonneke Gordijn และ Ralph Nauta ที่มา: https://thestandard.co/the-parq/?fbclid=IwAR0SeIk_QpPEbBSq0bhfZzPZYAEBmnL_EKxdWytfMIEallqJO5_0aGJVfCs&mibextid=Zxz2cZ	โครงการ The PARQ มีการนำเอาผลงานศิลปะของศิลปิน Lonneke Gordijn และ Ralph Nauta มาอยู่ร่วมกับโครงการภายใต้แนวคิด Life Well Balanced ด้วยผลงานปฏิมากรรมแบบแขวนผสานกลไกอิเล็กทรอนิกส์ที่ชื่อว่า Meadow เพื่อทำหน้าที่ยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ใช้ชีวิตอยู่ในอาคารอัจฉริยะ นำความเชื่อมโยงระหว่างธรรมชาติ มนุษย์ และเทคโนโลยี มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน	รูปแบบ: ประติมากรรมแบบแขวนผสานเทคโนโลยี รูปทรงเลียนแบบธรรมชาติ วิธีการ: การขึ้นรูปผ้าเข้ากับโครงสร้างเหล็ก และกลไกอิเล็กทรอนิกส์ วัสดุ: ผ้า และโลหะ การใช้งาน: ศิลปะการจัดวางที่ช่วยจรรโลงใจ เพิ่มเติมความคิดสร้างสรรค์ ช่วยพัฒนาสุขภาพของผู้ใช้ชีวิตภายในอาคาร
ภาพผลงาน "Sit in this situation" โดย โน้ต-กฤษดา ที่มา : https://www.instagram.com/p/CkpidPbPfqg/	ผลงานศิลปะที่สามารถใช้งานได้ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของชุด ATK ที่กลายมาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเรา	รูปแบบ: งานศิลปะที่สามารถใช้งานได้ Functional Art ถ่ายทอดผ่านรูปทรงเหมือนจริงแต่ขนาดเกินจริง วิธีการ: การขึ้นรูปจากไม้ และประกอบเข้ากับขาโลหะ วัสดุ: ไม้และโลหะ การใช้งาน: งานศิลปะที่สามารถใช้งานเป็นเครื่องเรือนสำหรับนั่ง รวมถึงยังสามารถบอกเล่าสถานการณ์ในช่วงเวลาหนึ่งของสังคม

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ผลงานศิลปิน	แนวคิดการสร้างสรรค์ผลงาน	รูปแบบในการสื่อสารผลงาน
ภาพผลงานของคุณ ฤดี ตันเจริญ ที่มา: แฟ้มภาพของผู้วิจัย	สะท้อนให้เห็นถึงปริมาณขยะพลาสติกที่เกิดขึ้นในช่วงที่โรค COVID-19 กำลังระบาด ด้วยการนำพลาสติกมาถักเป็นรูปทรงของคราบที่ไม่เฉพาะเจาะจง โดยอุปมาว่าคราบนั้นคือการกำหนดลักษณะภายนอกทั่วไปของสิ่งมีชีวิต นักชีววิทยาในอนาคตอาจจุดค้นพบถุงพลาสติก แล้วใช้เป็นตัวบ่งชี้การเคยมืออยู่ของมนุษย์ในสถานที่นั้นๆ เนื่องจากอายุของวัสดุพลาสติกนั้นสามารถอยู่ได้เป็นร้อยปี	รูปแบบ: เลียนแบบรูปทรงธรรมชาติ วิธีการ: ขึ้นรูปด้วยการถักโครเชต์ วัสดุ: พลาสติกเหลือใช้ การใช้งาน: เครื่องประดับ ตกแต่งร่างกาย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้แนวคิด ชีวิตปกติวิถีใหม่ New Normal ในการสร้างสรรค์งานศิลปะและการออกแบบเพื่อค้นหาหลักการทางแนวคิด และรูปแบบการแสดงผลของผลงาน จะเห็นได้ว่าศิลปินหรือนักออกแบบมีวิธีการสื่อสารแนวความคิดของผลงานที่แตกต่างกันออกไปตามความถนัดของแต่ละคน แต่สิ่งที่เหมือนกันในทุกผลงานคือการสร้างประสบการณ์จากผลงานให้กับผู้ชม เนื่องจากแนวคิดที่ต้องแสดงออกเกี่ยวกับวิถีชีวิตเป็นสิ่งที่ทุกคนผ่านการรับรู้มาร่วมกัน โดยสื่อสารผ่านการสะท้อนให้เห็นหรือการอุปมา เพื่อให้เห็นภาพนำไปสู่การสร้างประสบการณ์ร่วมให้เกิดการรับรู้ในสังคม

ภาพที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการใช้แนวคิดชีวิตปกติวิถีใหม่ New Normal ในการสร้างสรรค์

ด้านแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน แนวคิดที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงาน ศิลปะและการออกแบบที่เกี่ยวข้องกับชีวิตปกติวิถีใหม่ New Normal มักเป็นการสร้างผลงานให้เกิดความรู้สึก การรับรู้จากผู้ชม รวมไปถึงประสบการณ์บางอย่างที่ศิลปินหรือนักออกแบบต้องการจะสื่อสารจากการมีประสบการณ์ร่วมกัน เนื่องจากทุกคนในสังคมผ่านช่วงเวลาเหล่านั้นมาพร้อมกัน โดยในทุกผลงานจะมีการสื่อสารและความหมายที่เป็นเชิงบวกให้แก่ผู้รับชม

ด้านกระบวนการสร้างสรรค์และวิธีการสื่อสาร รูปแบบการสร้างสรรค์ผลงาน ศิลปะและการออกแบบที่เกี่ยวข้องกับชีวิตปกติวิถีใหม่ New Normal รวมไปถึงการใช้วัสดุ ในการสร้างผลงานแต่ละชิ้นนั้นขึ้นอยู่กับความถนัดและวิธีการของนักออกแบบและศิลปินแต่ละคน แต่ผลงานทั้งหมดจะมีวิธีการสื่อสารที่ตั้งใจสร้างการรับรู้และมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับผู้รับชม เนื่องจากการถ่ายทอดเรื่องราวที่มาจากประสบการณ์ตรงที่ทุกคนในสังคมรับรู้ร่วมกัน ดังนั้นการสร้างผลงานโดยการใช้วิธีการสื่อสารด้วยการสร้างการรับรู้โดยตรงให้แก่ผู้รับชม จึงเป็นแนวทางของกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตปกติวิถีใหม่ New Normal ในช่วงเวลานี้

งานศิลปกรรมสิ่งทอร่วมสมัย

เมื่อเวลาผ่านไป หลังจากที่สิ่งทอได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องนุ่งห่ม ข้าวของเครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่างๆ มากมายให้กับมนุษย์ และเมื่อศิลปะวิทยาการก้าวหน้ามากขึ้น จึงเกิดบทบาทและหน้าที่ใหม่ให้กับสิ่งทอ นั่นคือการกลายเป็นผลงานศิลปะ หรือที่เราเรียกว่าศิลปะสิ่งทอ การศึกษาข้อมูลในส่วนนี้ สามารถบ่งบอกได้ว่า นอกจากสิ่งทอจะทำหน้าที่เป็นหนึ่ง ในปัจจัยทั้งสี่ และตอบสนองความต้องการมากมายทั้งที่มีประโยชน์และอรรถประโยชน์ให้กับมนุษย์แล้ว สิ่งทอยังสามารถทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการภายในจิตใจ ด้วยการผสมเข้ากับสุนทรียศาสตร์ เพื่อสร้างมุมมองและการรับรู้ใหม่ ผ่านการนำเสนอให้เป็นงานศิลปะได้เช่นกัน

ในศิลปะแขนงต่างๆ คำว่า ร่วมสมัย มักถูกพูดถึงอยู่บ่อยครั้งกับงานศิลปะภายในช่วงเวลาที่ผ่านมา คำว่า ร่วมสมัยนั้น เป็นคำที่เกี่ยวข้องกับเวลาแต่ไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้ช่วงเวลาดังกล่าว เมื่อหลายสิบปีหรือร้อยปีก่อนก็อาจกล่าวว่าเป็นงานร่วมสมัยได้ หากยังคงเป็นที่พูดถึง และยังได้รับการยอมรับกันอยู่ในปัจจุบัน ผลการวิเคราะห์เนื้อหาคำสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นศิลปินที่มี ผลงานสร้างสรรค์ด้านต่างๆ รวมทั้งศิลปินแห่งชาติ ศิลปินรางวัลศิลปินศิลปาธร ผู้ดูแลหอศิลป์ นักวิชาการ ศิลปวัฒนธรรม ร่วมสมัยในสถาบันการศึกษาจากภูมิภาคต่างๆ ในประเทศไทย โดยรองศาสตราจารย์ ดร. จันทิมา เขียวแก้ว และ ดร.ชวัลลักษณ์ คุณาธิกรกิจ (2555) พบว่า ศิลปิน นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องกับงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยส่วนใหญ่เห็นคล้ายคลึงกันในบางประเด็น และมีความเห็นแตกต่างกันในบางประเด็น แต่ผลการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลอาจสรุปได้ว่า ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่มีลักษณะหลากหลาย ซึ่งสามารถสรุปได้ 7 ประการ คือ 1) ความเป็นปัจจุบัน 2) การประยุกต์/ผสมผสาน 3) การพัฒนา/ พลวัต 4) รากเหง้าและการต่อยอด 5) การเชื่อมโยง 6) เครื่องมือ และ 7) เทคนิค/เทคโนโลยี

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาหลักการทางสุนทรียศาสตร์ของงานศิลปกรรมสิ่งทอร่วมสมัย

ผลงานและศิลปิน/นักออกแบบ	แนวคิดของผลงาน	รูปแบบในการสื่อสารผลงาน
ผลงาน Uncertain Journey โดย Chiharu Shiota ที่มา : https://www.thecollector.com/top-textile-artists-you-should-know/	ผลงานของ Chiharu Shiota เป็นศิลปินร่วมสมัยชาวญี่ปุ่นที่ทำงานด้านการแสดงและศิลปะจัดวาง เธอเป็นที่รู้จักจากการใช้ด้ายสีแดงและสีดำในการติดตั้งร่วมกับพื้นที่ แสดงถึงสายสัมพันธ์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ ด้ายสีแดงเส้นยาวถูกปั่นเป็นใยและพันเข้ากับวัตถุต่างๆ เช่น ประตู กุญแจ ชุดกระโปรง หนังสือ หรือเรือสร้างพื้นที่นามธรรมแต่ชวนให้นึกถึงห้องแสดงภาพและพิพิธภัณฑ์ ผลงานศิลปะสิ่งทอของ Chiharu Shiota เต็มไปด้วยสัญลักษณ์ ชวนให้สำรวจเกี่ยวกับความทรงจำ อารมณ์ ความใกล้ชิด ความเป็นผู้หญิงอดีต และมรดก	รูปแบบ: เหมือนใยแมงมุมที่เชื่อมโยงวัตถุที่มีค่าทางความทรงจำ เข้าร่วมกับพื้นที่การจัดวาง วิธีการ: ใช้เส้นด้าย ซึ่งโยงวัตถุเข้าร่วมกับพื้นที่ วัสดุ: เส้นด้ายที่เกิดจากการปั่นเกลียวของเส้นใยธรรมชาติแล้วนำไปย้อมเป็นสีแดง การใช้งาน: ศิลปะการจัดวางที่ผู้เข้าชมสามารถเดินเข้าไปในพื้นที่ของผลงานได้อย่างใกล้ชิด เพื่อให้สามารถสังเกตเห็นถึงเส้นใยที่ซึ่งโยงและร้อยกันอย่างละเอียด
ภาพผลงาน Temple Emanu-El ของ Suzanne Tick ที่มา : https://suzannetick.com/art/mylar-balloons/	ผลงาน เกิดจากการนำลูกโป่งที่ใช้แล้วมาเรียงเจดสีแล้วทอให้กลายเป็นผืนผ้า เป็นงานสิ่งทอที่สร้างขึ้นเพื่อประกอบภายในโบสถ์สถาน ในศาสนายิว รัฐเท็กซัส ผ้าทอผืนนี้ทำมาจากลูกโป่งไมลาร์ที่ผ่านการใช้งานแล้ว ซึ่งเธอเก็บมาจากชายหาดใกล้บ้านพักตากอากาศของเธอ บนเกาะ Fire Island โดยมีแนวคิดมาจากการแปลงสิ่งของเพราะสำหรับเธอนั่นการเข้าร่วมพิธีทางศาสนาเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงตัวเอง	รูปแบบ: นำเศษวัสดุมาทอให้กลายเป็นผืนผ้าแล้วนำมาใช้เป็นวัสดุสำหรับการตกแต่ง วิธีการ: นำเศษวัสดุกลับมาใช้ใหม่ วัสดุ: เศษลูกโป่งที่ใช้แล้วจากงานเทศกาล การใช้งาน: เป็นวัสดุที่สามารถนำไปใช้เป็งานตกแต่งทั้งผลิตภัณฑ์และสถานที่

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ผลงานและศิลปิน/นักออกแบบ	แนวคิดของผลงาน	รูปแบบในการสื่อสารผลงาน
ภาพผลงานประติมากรรมลวดถัก ของ Ruth Asawa ที่มา : https://ruthasawa.com	ประติมากรรมลวดถักในรูปแบบนามธรรมต่างๆ ศิลปินเลือกที่จะทำงานกับเส้นลวด เพราะความเป็นเอกภาพของเส้นสามารถทำบางสิ่งกับพื้นที่ว่างในอากาศได้ ซึ่งเป็นวิธีการวาดภาพในอากาศ ปฏิมากรรมลวดถักของศิลปินสำรวจความสัมพันธ์ของปริมาตรภายในและภายนอก โดยสร้าง “รูปร่างที่อยู่ภายในและภายนอกในเวลาเดียวกัน”	รูปแบบ: ประติมากรรมที่มีรูปทรงนามธรรม ลอยตัวในอากาศ วิธีการ: ใช้เส้นลวดมาถักให้เกิดรูปร่างรูปทรง วัสดุ: เส้นลวดโลหะ การใช้งาน: ศิลปะการจัดวางแบบลอยตัวที่ผู้ชมสามารถมองเห็นถึงความโปร่งและพื้นที่ภายในของผลงาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาหลักการทางสุนทรียศาสตร์ของงานสิ่งทอร่วมสมัยจึงสามารถสรุปได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ด้านแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน ศิลปกรรมสิ่งทอร่วมสมัยนั้นสามารถสร้างสรรค์ขึ้นด้วยแนวความคิดใดก็ได้ แต่สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงเป็นพิเศษนั้นคือแนวความคิดนั้นสามารถถ่ายทอดหรือแทนค่าผ่านวัสดุที่จะนำมาสร้างสรรค์เป็นสิ่งทอได้หรือไม่ ซึ่งในปัจจุบันวัสดุที่สามารถนำมาสร้างสรรค์เป็นสิ่งทอนั้นเปิดกว้างและมีหลากหลายคุณสมบัติ ไม่ได้จำกัดด้วยการสร้างขึ้นจากเส้นใยที่ปั่นเกลียวขึ้นมาเพียงเท่านั้น ดังนั้นการเชื่อมโยงแนวคิดของงานเข้ากับคุณสมบัติของสิ่งทอจึงเป็นสิ่งสำคัญ

2. ด้านการใช้ศักยภาพของวัสดุผ่านแนวความคิด นอกจากเรื่องทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์แล้วการเข้าใจในศักยภาพของวัสดุจะช่วยให้การทำงานเชิงศิลปกรรมมีความลึกซึ้งมากขึ้น เนื่องจากวัสดุแต่ละชนิดมีคุณสมบัติเฉพาะรวมไปถึงความสามารถในการนำมาสร้างงานที่แตกต่างกันออกไป และวัสดุแต่ละชนิดสามารถสื่อสารอารมณ์ความรู้สึกได้ไม่เหมือนกัน ดังนั้นการสร้างศิลปกรรมสิ่งทอ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานจะต้องเข้าใจในศักยภาพของวัสดุที่จะนำมาใช้ เพื่อให้ผลงานสามารถตอบสนองต่ออารมณ์ได้อย่างตรงไปตรงมาและชัดเจน

ภาพที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาหลักการทางสุนทรียศาสตร์ของงานสิ่งทอร่วมสมัย

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลองค์ความรู้ทั้ง 3 เรื่อง ซึ่งได้แก่ การสร้างมูลค่าเพิ่ม ชีวิตปกติวิถีใหม่ นวัตกรรม และสิ่งทอร่วมสมัย ทำให้เกิดข้อค้นพบและแนวทางที่สามารถต่อยอดไปสู่งานออกแบบสิ่งทอร่วมสมัยที่มีความยั่งยืนและยังสะท้อนให้เห็นถึงมิติต่างๆ ในสังคมปัจจุบันนั่นคือการใช้ชีวิตปกติวิถีใหม่ ที่นำพาผู้คนไปสู่การเปลี่ยนแปลงจากวิถีชีวิตแบบเดิม โดยที่สามารถสรุปประเด็นทั้ง 3 ได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 5 แผนผังแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้เศรษฐกิจในยุคนวัตกรรมสิ่งทอร่วมสมัย

จากแผนภาพที่ 5 จะช่วยเป็นแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานสำหรับนักออกแบบและศิลปินที่มีความสนใจด้านสิ่งทอที่สะท้อนถึงแนวความคิดการออกแบบอย่างยั่งยืน โดยการนำเศษวัสดุมาสร้างมูลค่าเพิ่มนั้นนักออกแบบและศิลปินจะต้องเลือกวิธีการที่ตนเองถนัด สามารถบ่งบอกถึงความเป็นตัวเองได้ และต้องแสดงออกถึงศักยภาพของวัสดุได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะต้องมีการผนวกแนวคิดเข้ากับสื่อหรือวัสดุจากธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความร่วมมือและสร้างการรับรู้ ประสบการณ์เชิงบวก และความจรรโลงใจให้กับผู้ใช้หรือผู้ที่เห็นชิ้นงาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). ยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564 – 2570. กรุงเทพฯ: กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ทองศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ นิชนันท์ ศิริไสยาสน์ และโชติ บดีรัฐ.(2020). “New Normal” วิถีชีวิตใหม่และการปรับตัวของคนไทยหลังโควิด-19: การงาน การเรียน และธุรกิจ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (สาขามนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์). 4(3), 371-386.
- สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. (2560). นโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (พ.ศ. 2560 – 2564). กรุงเทพฯ: กองทุนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). (2022). เจาะเทรนด์โลก2022 โดย TCDC. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). (2023). เจาะเทรนด์โลก2023 โดย TCDC. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน). เศรษฐกิจหมุนเวียนคืออะไร. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2567 จาก<http://carbonmarket.tgo.or.th/index.php?lang=TH&mod=Y2VfaXM=>
- Feray Adiguzel and Carmela Donato. (2021). **Upcycled versus recycled luxury products**. Luiss Guido Carli. University Rome Italy.
- Kate Fletcher (2008). **Sustainable Fashion and Textiles**, USA:Gutenberg Press, Malta.

- Ken Mogi (2018). **อิคิไก ความหมายของการมีชีวิตอยู่ = The Little Book of Ikigai.**
แปลโดย วุฒิชัย กฤษณะประกรกิจ. กรุงเทพฯ: Move Publishing.
- The Standard (2022). ผลงานศิลปะระดับโลก ณ The PARQ: เหตุใด ‘โครงการ
มิกซ์ยูส’ จึงควรมี ‘งานศิลปะสาธารณะ’ ตั้งอยู่ภายใน สำคัญอย่างไรต่อ
ผู้คน. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2567 จาก <https://thestandard.co/the-parq/>.
- Thai PBS (2563). รู้จัก “New Normal” ฉบับราชบัณฑิตยสภา. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม
2567 จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/292126>.
-